

Nr 154.

Utlåtande i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående vissa anslag för budgetåret 1951/52 till civilförsvaret jämte i ämnet väckt motion.

(3:e avd.)

I propositionen nr 1 har Kungl. Maj:t under elfte huvudtiteln, punkten 200, föreslagit riksdagen att, i avbidan på särskild proposition i ämnet, för budgetåret 1951/52 till Utbildnings- och övningsverksamhet beräkna ett förslagsanslag av 3 800 000 kronor.

I samma proposition föreslog Kungl. Maj:t vidare, under punkterna 208 och 209, att, i avbidan på särskild proposition i ämnet, skulle beräknas dels till Kostnader för anordnande av allmänna skyddsrum m. m. ett reservationsanslag av 7 400 000 kronor och dels till Bidrag till kommuner för anordnande av vissa trafik- och skolskyddsrum ett förslagsanslag av 700 000 kronor.

Därefter har Kungl. Maj:t i propositionen nr 154, under återopande av bilagt utdrag av statsrådsprotokollet över inrikesärenden för den 16 mars 1951, föreslagit riksdagen att för budgetåret 1951/52 anvisa *dels* till Utbildnings- och övningsverksamhet ett förslagsanslag av 2 830 000 kronor, *dels* till Kostnader för anordnande av allmänna skyddsrum m. m. ett reservationsanslag av 7 840 000 kronor, *dels* till Bidrag till kommuner för anordnande av vissa trafik- och skolskyddsrum ett förslagsanslag av 500 000 kronor, *dels ock* till Inköp av verkskyddsmateriel för statliga myndigheter m. m. ett reservationsanslag av 1 000 000 kronor.

1:o) **Utbildnings- och övningsverksamhet.** Kungl. Maj:t har (punkt 1, s. 2—7) föreslagit riksdagen att till Utbildnings- och övningsverksamhet för budgetåret 1951/52 anvisa ett förslagsanslag av 2 830 000 kronor.

Beträffande *statens civilförvarsskola* har departementschefen icke för avsikt att föreslå Kungl. Maj:t att till innevarande års riksdag framlägga något förslag till en mera permanent organisation. Utbildningen förutsättes under nästa budgetår få bedrivas efter i stort sett samma linjer som f. n. Kostnaderna för denna utbildning beräknas till 585 000 kronor med i stort sett följande fördelning: avlöningar till lärare m. fl. 74 000 kronor, ersättningar till tillfälliga lärare 55 000 kronor, reseersättningar till lärare och

Bihang till riksdagens protokoll 1951. 6 saml. Nr 154.

elever 200 000 kronor, inkvartering av lärare och elever 242 000 kronor samt utbildningsmateriel och expenser 14 000 kronor.

Vad angår *övrig utbildnings- och övningsverksamhet* beräknas till en början för informations- och upplysningsmöten i skolans gamla lokaler ett belopp av 10 000 kronor. Till utbildningen av bevakningspolis upptagas 20 000 kronor. För inspelning av film föreslås beräknat samma belopp som i 1950 års statsverksproposition eller 40 000 kronor.

Anslagsposterna till central och lokal utbildning inom länen samt till lokala övningar anses bära uppräknas till 1 500 000 resp. 200 000 kronor.

Till kostnader för studier och deltagande i utbildningskurser i utlandet anses bära anvisas 20 000 kronor.

Till övningar, anordnade av civilförsvarsstyrelsen m. m., samt till ersättningar jämlikt avlöningsreglementet till civilförsvarspersonal räknas med oförändrade belopp av 5 000, resp. 300 000 kronor.

Under anslaget upptages även medel för ett nytt ändamål, nämligen för utbildning av personal vid de statliga myndigheternas verkskydd. Enligt civilförsvarslagen åligger det ägare eller nyttjanderättshavare till byggnad, för vilken verkskydd skall vara organiserat, att bl. a. sörja för utbildning av verkskyddspersonalen. De statliga myndigheterna skola således i regel svara för verkskyddsutbildning av den egna personalen. En sådan utbildning medför kostnader, som ofta icke kunna rymmas inom de anslag, över vilka myndigheterna förfoga för sina ordinära löpande utgifter. För att icke Kungl. Maj:t skall behöva belastas med framställningar om överskridanden av anslagsposter på grund av nu ifrågavarande utbildningskostnader, har departementschefen funnit lämpligt föreslå, att kostnaderna härför bestridas från en gemensam anslagspost under anslaget till Utbildnings- och övningsverksamhet. Departementschefen föreslår, att en post på 150 000 kronor uppföres för ändamålet under nästa budgetår.

Har civilförsvarschef eller ställföreträdare på grund av honom åvilande civilförsvarsuppgifter gått miste om arbetsinkomst, äger han enligt kungörelsen nr 347/1949 uppbära ersättning härför. I fråga om ersättningens storlek är bl. a. den begränsningen stadgad, att ersättningen till civilförsvarschef eller ställföreträdare, som icke är statlig befattningshavare vid polisväsendet, i intet fall må utgå med högre belopp än efter 12 000 kronor per år. Civilförsvarsstyrelsen har hemställt, att detta jämförelsebelopp skall höjas. Departementschefen anser, att starka skäl tala för en sådan höjning, särskilt med hänsyn till den ökning av det rörliga tillägget, som ägt rum för lönegradsplacerade befattningshavare. Maximibeloppet bör enligt departementschefens mening fastställas till 16 000 kronor. Som jämförelse nämnes, att lönen för en landsfiskal i 27 löneklassen och högsta dyrort kommer att uppgå till 15 888 kronor. Den av departementschefen föreslagna höjningen kommer att medföra ökade kostnader å den förslagsvis uppförda anslagsposten till arvoden till civilförsvarschefer m. m. under anslaget till Civil-

försvarsområdenas administration: Avlöningar. Kostnadsökningen anses dock icke bliva av den storlek, att det i statsverkspropositionen för ändamålet beräknade beloppet bör uppräknas. En bestämmelse om motsvarande begränsning av ersättningen för mistad arbetsinkomst finnes även i ett kungl. brev den 26 maj 1950 (se statsliggaren s. 1089). Där stadgas att den, som deltagar i central kurs, äger uppbära ersättning för mistad arbetsinkomst, som i intet fall må utgå med högre belopp än efter 12 000 kronor per år. Även här anses samma höjning av jämförelsebeloppet böra göras. Den härav föranledda kostnadsökningen, som uppskattas till ca 50 000 kronor, kommer att falla på anslagsposten till central och lokal utbildning inom länen under nu förevarande anslag. Vid beräkningen av denna anslagspost för nästa budgetår har hänsyn tagits till kostnadsökningen.

I enlighet med det anförda skulle medelsbehovet under anslaget för nästa budgetår uppgå till 2 830 000 (+ 830 000) kronor. Därest riksdagen icke uttalar erinran däremot, förutsättes från anslaget därjämte få bestridas kostnaderna för en förordad utredning om ytterligare alternativ för civilförsvarsskolans förläggning.

Utskottet har icke funnit anledning till erinran mot Kungl. Maj:ts förslag men vill understryka angelägenheten av att civilförsvarsstyrelsen använder tillgängliga medel på effektivast möjliga sätt. Till ett kommande år, när de statliga myndigheterna fått möjlighet att beräkna kostnaderna för utbildning av personal vid sitt verkskydd, böra kostnaderna härför enligt utskottets mening såsom rena administrationskostnader inräknas i de anslag, över vilka myndigheterna förfoga för sina ordinära löpande utgifter, varvid den nu förordade posten på 150 000 kronor för ändamålet bör avföras från ifrågavarande anslag.

Under återopande av det anförda hemställer utskottet,

att riksdagen må till *Utbildnings- och övningsverksamhet* för budgetåret 1951/52 under elfte huvudtiteln anvisa ett förslagsanslag av 2 830 000 kronor.

2:o) **Kostnader för anordnande av allmänna skyddsrum m. m.** Kungl. Maj:t har (punkt 2, s. 7—11) föreslagit riksdagen att till Kostnader för anordnande av allmänna skyddsrum m. m. för budgetåret 1951/52 anvisa ett reservationsanslag av 7 840 000 kronor.

Riksdagen har anvisat tillhopa 6 miljoner kronor å tilläggsstat I till riksstaten för budgetåret 1950/51 under bl. a. nu förevarande anslag, varav 1 miljon kronor belöpte på det allmänna civilförsvarets skyddsrum och 5 miljoner kronor på skyddsrum för civilbefolkningen.

Den sålunda påbörjade forceringen av skyddsrum byggandet bör enligt departementschefens mening fortsätta under nästa budgetår. Departements-

chefen har stannat för att förorda en medelsanvisning av 6 500 000 kronor för de ändamål, om vilka nu är fråga. Beloppet anses böra fördelas med 3 500 000 kronor till det allmänna civiltjänstens skyddsrum och 3 000 000 kronor till skyddsrum för civilbefolkningen.

De inkomster, som kunna komma att inflyta i form av statsverkets andel av i annan ordning förordade fastighetsägarbidrag, anses böra tillgodoföras detta anslag.

En framställning från Göteborgs stad om ytterligare statsbidrag med 952 000 kronor för de merkostnader, som uppstått vid utförande av vitala delar till ett vattenverk vid Alelyckan i fullträffsäkert skick, finner departementschefen sig böra tillstyrka, med den inskränkningen dock, att han anser det ytterligare statsbidraget icke böra få överstiga 900 000 kronor.

Byggnadsstyrelsen har hemställt om 542 000 kronor för komplettering av skyddsrumsutrustningen i vissa under styrelsens vård ställda fastigheter. Det är här fråga om sådana skyddsrum, som till följd av under åren 1945—1948 gällande medgivanden icke färdigställts i vad avser vissa åtgärder av teknisk art, t. ex. insättande av luftreningsaggregat, dörrar, luckor m. m. Civiltjänststyrelsen har påpekat, att central upphandling av dylik materiel genomförts, sedan riksdagen anvisat särskilda medel därför under budgetåren 1948/49 och 1949/50. Denna materiel bör enligt departementschefens mening användas vid färdigställande av de av byggnadsstyrelsen åsyftade skyddsrummen. Enligt företagen utredning kan härigenom medelsbehovet för ändamålet minskas med omkring 100 000 kronor. Civiltjänststyrelsen har förutsatt, att materielen skall tillhandahållas byggnadsstyrelsen mot självkostnadspris och att sålunda inflytande medel skola återföras till det anslag, som anvisats för centralupphandlingen. För egen del vill departementschefen förorda, att materielen tillhandahålles byggnadsstyrelsen kostnadsfritt utan något överförande av anslagsmedel. I enlighet härmed beräknas medelsbehovet för ifrågavarande komplettering till ca 440 000 kronor, vilket belopp avser dels arbetskostnader och dels kostnader för sådan materiel, som icke har centralupphandlats. Då det skulle vara förenat med stor omgång att anvisa särskilda medel för varje särskild byggnad för sig, anses det vara lämpligast att hela beloppet upptages gemensamt under detta anslag.

Vid bifall till departementschefens förslag skulle anslaget uppföras med 7 840 000 kronor.

Utskottet har i förevarande sammanhang till behandling förehått en inom första kammaren av herr *Lundqvist* väckt motion (I: 388), vari hemställt, att riksdagen utöver vad av Kungl. Maj:t föreslagits måtte för budgetåret 1951/52 anvisa till Kostnader för anordnande av allmänna skyddsrum m. m. ett anslag av 3 500 000 kronor.

I fråga om de skäl, motionären anfört till stöd för sitt förslag, hänvisas till motionen.

Utskottet anser i likhet med departementschefen att den genom 1950 års riksdags beslut i ämnet möjliggjorda påbörjade forceringen av skyddsrumshyggandet bör fortsätta under nästa budgetår. Å andra sidan lägga, såsom departementschefen framhållit, statsfinansiella skäl ävensom situationen på arbetsmarknaden hinder i vägen för en utbyggnad i den omfattning, som i och för sig vore motiverad. Departementschefens förslag synes innebära en avvägning, som utskottet i nuvarande läge kan finna godtagbar. Med hänsyn härtill är utskottet icke berett att tillstyrka motionen I: 388.

På grund härav och då vad departementschefen i övrigt anfört och föreslagit icke givit utskottet anledning till erinran, hemställer utskottet,

att riksdagen må med bifall till Kungl. Maj:ts förslag och med avslag å motionen I: 388 till *Kostnader för anordnande av allmänna skyddsrum m. m.* för budgetåret 1951/52 under elfte huvudtiteln anvisa ett reservationsanslag av 7 840 000 kronor.

3:o) **Bidrag till kommuner för anordnande av vissa trafik- och skol-skyddsrum.** Kungl. Maj:t har (punkt 3, s. 11 och 12) föreslagit riksdagen att till Bidrag till kommuner för anordnande av vissa trafik- och skolskyddsrum för budgetåret 1951/52 anvisa ett förslagsanslag av 500 000 kronor.

Ifrågavarande anslag är i riksstaten för innevarande budgetår uppfört med 700 000 kronor.

Enligt 24 § civilförsvarslagen i dess nu gällande lydelse skall inom område, där särskilt civilförsvar skall vara organiserat, enskilt skyddsrum anordnas bl. a. för hamn och annat trafikföretag av vikt för den allmänna samfärdseln än järnväg och flyglinje samt för undervisningsanstalt, som är avsedd att hysa minst 25 personer. Skyddsrummets anordnande åligger ägaren av anläggningen eller byggnaden. I ett för riksdagen framlagt förslag till lag om ändring i civilförsvarslagen har departementschefen icke ifrågasatt någon ändring i vad som stadgats i detta hänseende. I de fall, då en kommun är ägare till trafikföretag eller undervisningsanstalt, äger kommunen uppbära statsbidrag med $\frac{2}{3}$ av kostnaden i enlighet med ett av Kungl. Maj:t den 24 november 1944 meddelat beslut. Statsbidrag för detta ändamål anses böra utgå även under nästa budgetår. Kostnaderna för statsbidragen, vilka äro helt beroende av i vilken omfattning trafikföretag och undervisningsanstalter komma till stånd, bestridas från förevarande förslagsanslag. Belastningen å anslaget uppgick under budgetåret 1949/50 till 281 000 kronor. För budgetåret 1951/52 anses man med hänsyn till att sär-

skilt undervisningsanstalterna erhållit ökad tilldelning av byggnadskvot få räkna med högre belastning. Departementschefen uppskattar medelsbehovet till 500 000 kronor.

Utskottet tillstyrker Kungl. Maj:ts förslag och hemställer alltså,

att riksdagen må till *Bidrag till kommuner för anordnande av vissa trafik- och skolskyddsrum* för budgetåret 1951/52 under elfte huvudtiteln anvisa ett förslagsanslag av 500 000 kronor.

4:o) **Inköp av verkskyddsmateriel för statliga myndigheter m. m.** Kungl. Maj:t har (punkt 4, s. 12—14) föreslagit riksdagen att till Inköp av verkskyddsmateriel för statliga myndigheter m. m. för budgetåret 1951/52 anvisa ett reservationsanslag av 1 000 000 kronor.

Något anslag med denna rubrik har icke tidigare funnits uppfört på riksstaten.

Enligt bestämmelser i civilförsvarslagen är ägare eller nyttjanderätts-havare till anläggning eller byggnad, för vilken verkskydd skall vara organiserat, pliktig att bl. a. anskaffa, förvara och underhålla materiel, utrustning och andra förnödenheter, som erfordras för verkskyddets verksamhet. Fastighetsägare är ytterligare pliktig att bl. a. vidtaga nödiga anordningar för anläggningens eller byggnadens mörkläggnings under civilförsvarsberedskap.

För verkskydden vid statliga verk, myndigheter och institutioner har anskaffning av materiel endast kunnat ske i begränsad omfattning. Kostnaderna för materielen uppgå till relativt stora belopp och kunna ofta icke inrymmas i de anslag, som myndigheterna ha till sin disposition för sina normala omkostnader. Departementschefen har därför ansett det lämpligt, att ett särskilt anslag anvisas för bestridande av kostnaderna för inköp av verkskydds- och mörkläggningsmateriel. Enligt en utredning av civilförsvarsstyrelsen skulle medelsbehovet uppgå till cirka 6 320 000 kronor. Styrelsen har därjämte anmält ett behov av förpackningsmaterial för möjliggörande av undanförsel av vissa arkivalier och samlingar samt beräknat medelsbehovet härför till 325 000 kronor. Departementschefen kan för nästa budgetår icke tillstyrka större medelsanvisning till dessa ändamål än tillhoppa 1 miljon kronor. Detta belopp förutsättes få reserveras för de allra mest angelägna ändamålen. Sålunda anses endast de myndigheter, vilkas byggnader vid ett luftanfall kunna befaras bli mest utsatta, böra tilldelas medel för inköp av verkskydds- och mörkläggningsmateriel. Likaså anses endast oundgängligen nödvändig materiel böra tills vidare anskaffas. Från beloppet förutsättes i lämplig omfattning även böra inköpas förpackningsmaterial för undanförsel av arkivalier m. m.

För ändamålet anses böra uppföras ett särskilt anslag av reservationsanslags natur, benämnt Inköp av verkskyddsmateriel för statliga myndigheter m. m.

Utskottet, som förutsätter att för statliga verk, myndigheter och institutioner tidigare inköpt materiel i första hand kommer till användning, även om den icke helt fyller de krav, som numera uppställas på sådan materiel, har icke funnit anledning till erinran mot Kungl. Maj:ts förslag. I överensstämmelse med vad utskottet anfört under punkt 1 i detta utlåtande förutsätter utskottet att även nu ifrågavarande kostnader till ett kommande år, när anskaffningskostnaderna kunna beräknas, inräknas i myndigheternas ordinarie omkostnadsanslag.

Åberopande det anförda hemställer utskottet,

att riksdagen må till *Inköp av verkskyddsmateriel för statliga myndigheter m. m.* för budgetåret 1951/52 under elfte huvudtiteln anvisa ett reservationsanslag av 1 000 000 kronor.

Stockholm den 18 maj 1951.

På statsutskottets vägnar:

MARTIN SKOGLUND.

Vid förestående ärendes slutbehandling inom utskottet hava närvarit

från första kammaren: herrar Gustaf Karlsson, Mannerskantz, Leander, Gillström, fröken Andersson, herrar Eric Ericson, Sundelin, Rosenberg, Hesselbom, Erik Gustaf Andersson, Einar Persson, Bergman, Söderquist, Jansson och Bengtson; samt

från andra kammaren: herrar Skoglund i Doverstorp, Ward, Malmberg i Skövde, Bergström, Svensson i Grönvik, Mårtensson i Uddevalla, Lindholm, Ståhl, Åkerström, Kollberg, Petterson i Degerfors, fröken Elmén, herr Birke, fru Eriesson i Luleå och herr Johansson i Mysinge.

RESERVATION

vid punkten 2:o) (Kostnader för anordnande av allmänna skyddsrum m. m.) av herr Mannerskantz, fröken Andersson, herrar Skoglund och Birke, vilka ansett, att utskottets yttrande och hemställan bort hava följande lydelse:

»Utskottet anser i likhet med departementschefen att den genom 1950 års riksdags beslut i ämnet möjliggjorda påbörjade forceringen av skyddsrum-

byggandet bör fortsätta under nästa budgetår. Uppgiften är av den angelägenhetsgrad, att statsfinansiella skäl ävensom situationen på arbetsmarknaden icke få lägga hinder i vägen för ett fortsättande i någorlunda tillfredsställande takt av skyddsrummbyggnaderna, så att icke blott påbörjade skyddsrummbyggnaderna kunna avslutas utan även åtminstone de mest angelägna nya skyddsrummbyggnaderna kunna påbörjas. Härför erfordras medel, vilka av utskottet uppskattas till 1 000 000 kronor utöver det av Kungl. Maj:t föreslagna beloppet, vilket alltså bör uppräknas.

På grund härav och då vad departementschefen i övrigt anfört och föreslagit icke givit utskottet anledning till erinran, hemställer utskottet,

att riksdagen må i anledning av Kungl. Maj:ts förslag och motionen I: 388 till *Kostnader för anordnande av allmänna skyddsrum m. m.* för budgetåret 1951/52 under elfte huvudtiteln anvisa ett reservationsanslag av 8 840 000 kronor.
